

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
СУДЬЯЛАР ОЛИЙ КЕНГАШИ ҲУЗУРИДАГИ
СУДЬЯЛАР ОЛИЙ МАКТАБИ**

**12.00.03 – ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА
ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ.**

ИХТИСОСЛИГИ БЎЙИЧА МАЛАКАВИЙ ИМТИҲОН

ДАСТУРИ

ТОШКЕНТ – 2024

Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактабининг 2024 йил _____ даги ___ - сон мажлисида маъқулланган.

Тузувчилар:

ю.ф.д., проф. И.И.Насриев
ю.ф.д., доцент Э.А.Амиров
ю.ф.ф.д. О.Шамсиддинова

Такризчилар:

ю.ф.д., проф. М.Х.Баратов
ю.ф.д., проф. Ж.И.Бабаев

КИРИШ

Ўзбекистон Республикаси тараққиётининг ҳозирги кундаги асосий мақсадлари – ҳуқуқий давлатни шакллантириш, қонунийлик ва ҳуқуқий тартиботни мустаҳкамлаш, инсонлар ва фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилиш ва кафолатлаш, шунингдек фуқаролар томонидан жамият, давлат ва бир-бирларига нисбатан мажбуриятлари бажарилишини таъминлаш, одил судловни амалга ошириш, суд-ҳуқуқ тизимини чуқур ислоҳ этиш кабилардир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси (20.12.2022)да қайд этилганидек, “...инсон қадр, инсонни эъзозлаш – эътиборимиздаги энг асосий масала”, бинобарин, “инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш давлатнинг конституциявий мажбурияти сифатида белгиланиши лозим”¹. Бундай шароитда тадқиқотчилар, изланувчилар олдида жамият ҳаётидаги мавжуд муаммоларни ўрганиш ва уларнинг ечимини излаш, ҳуқуқий жиҳатдан тараққий этган давлатга хос бўлган тартибни жорий этишга эришиш, янгиликларга интилиш, мавжуд қонунчиликни такомиллаштириш каби вазифалар юзага келади.

Мазкур Дастур замонавий ҳуқуқ тизимида фуқаролик ҳуқуқи, тадбиркорлик ҳуқуқи, оила ҳуқуқи, халқаро хусусий ҳуқуқ соҳаларининг тутган ўрни, мақсади, вазифалари тўғрисидаги билим ва кўникмаларнинг шаклланиши ҳамда ривожланишига хизмат қилади. Дастур доирасида тадқиқотчилар нафақат Ўзбекистон Республикаси қонунчилик ҳужжатларини, миллий ва хорижий илмий ишланмаларни ўрганиш, балки уларни доимий равишда таҳлил қилиб бориш ва баҳолаш, истиқболдаги режа ва вазифаларни ишлаб чиқиш, амалдаги ҳолатни такомиллаштириш бўйича малакаларга ҳам эга бўлишлари талаб этилади.

Дастурда фуқаролик ҳуқуқи, тадбиркорлик ҳуқуқи, оила ҳуқуқи, халқаро хусусий ҳуқуқ соҳаларининг асосий институтлари мазмунини ёритиб беришга қаратилган мавзу ва саволлар ўз ифодасини топган.

¹ <https://president.uz/uz/lists/view/5774>.

1.1. Малакавий имтиҳонларни топшириш мақсад ва вазифалар

Малакавий имтиҳонларни топширишдан мақсад – таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларда фуқаролик ҳуқуқи, оила ҳуқуқи, тадбиркорлик ҳуқуқи ва халқаро хусусий ҳуқуқ тўғрисида фундаментал билимларни мавжудлиги, илмий тадқиқотларни амалга ошириш усуллари эгаллаганлиги, шунингдек, фуқаролик ва оила қонунчилиги нормаларини тўғри шарҳлаш ва қўллаш олиш учун зарур билим, кўникма ва малакани мавжудлигини аниқлаш.

Малакавий имтиҳонларни топширишнинг вазифаси – таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларга фуқаролик ҳуқуқи ва оила ҳуқуқи фанининг асосий тушунчаси, принцип ва қонун-қоидалари ҳақида изчил назарий билим бериш, амалдаги фуқаролик қонунларидан тўғри фойдаланиш, уларни тўғри изоҳлаш ва қўллашга ўргатишдан иборат.

Малакавий имтиҳонларни топширишдан мақсад – таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларда тадбиркорлик ҳуқуқи тўғрисида фундаментал билимларнинг мавжудлиги, илмий тадқиқотларни амалга ошириш усуллари эгаллаганлиги, шунингдек, тадбиркорлик қонунчилиги нормаларини тўғри шарҳлаш ва қўллаш олиш учун зарур билим, кўникма ва малаканинг мавжудлигини аниқлаш.

Малакавий имтиҳонларни топширишнинг вазифаси – таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларга тадбиркорлик ҳуқуқи фанининг асосий тушунчаси, принцип ва қонун-қоидалари ҳақида изчил назарий билим бериш, амалдаги тадбиркорлик қонунларидан тўғри фойдаланиш, уларни тўғри изоҳлаш ва қўллашга ўргатишдан иборат.

Малакавий имтиҳонларни топширишдан мақсад – таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларда халқаро хусусий ҳуқуқ тўғрисида фундаментал билимларни мавжудлиги, илмий тадқиқотларни амалга ошириш усуллари эгаллаганлиги, шунингдек, халқаро нормалар ва фуқаролик қонунчилиги нормаларини тўғри шарҳлаш ва қўллаш олиш учун зарур билим, кўникма ва малакани мавжудлигини аниқлаш.

Малакавий имтиҳонларни топширишнинг вазифаси – таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларга халқаро хусусий ҳуқуқ фанининг асосий тушунчаси, принцип ва қонун-қоидалари ҳақида изчил назарий билим бериш, амалдаги халқаро битимлар ва фуқаролик қонунларидан тўғри фойдаланиш, уларни тўғри изоҳлаш ва қўллашга ўргатишдан иборат.

1.2. Фан бўйича таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчиларнинг билимига, ўқувига ва кўникмаларига қўйилган талаблар.

Таянч докторант, докторант ва мустақил изланувчилар куйидагиларни билиши шарт:

- фуқаролик ҳуқуқи ва оила ҳуқуқининг тушунчаси, предмети, манбалари, субъектлари, уларнинг ҳуқуқ ва муомала лаёқати, фуқаролик ҳуқуқининг объектлари, битимлар, муддатлар, мулк ҳуқуқи ва бошқа ашёвий

ҳуқуқлар, мажбуриятлар тўғрисидаги умумий қоидалар, мажбуриятларнинг алоҳида турлари, шартномалар ва шартномадан ташқари мажбуриятлар, интеллектуал мулк ҳуқуқи объектлари, ворислик ҳуқуқи ва унинг вужудга келиш асосларини, оилавий-ҳуқуқий муносабатлар, никоҳ, эр-хотиннинг мулкӣ ва шахсий номулкий ҳуқуқ ва мажбуриятлари, алимент мажбуриятлари, ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни жойлаштириш шакллари.

–тадбиркорлик (бизнес) ҳуқуқи ҳуқуқининг тушунчаси, предмети, манбалари, субъектлари, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, ташқи иқтисодий фаолиятни давлат томонидан тартибга солиш усуллари, ташқи иқтисодий фаолиятни квоталаш, лицензиялаш, тариф ва нотариф, солиқлар ҳамда валюта орқали тартибга солиш, тадбиркорлик субъектларини солиққа тортиш, банкротликнинг ҳуқуқий асослари.

- халқаро хусусий ҳуқуқнинг тушунчаси, предмети, халқаро хусусий ҳуқуқнинг манбалари, халқаро хусусий ҳуқуқ субъектлар, уларнинг ҳуқуқ ва муомала лаёқати, халқаро хусусий ҳуқуқининг объектлари, битимлар, муддатлар, халқаро хусусий ҳуқуқда мулк ҳуқуқи ва бошқа ашёвий ҳуқуқлар, Халқаро хусусий ҳуқуқда ташқи иқтисодий битимлар, мажбуриятлар тўғрисидаги умумий қоидалар, экин иқтисодий зоналарнинг ҳуқуқий режими, халқаро кўламда йўловчи ва юк ташиш, халқаро кредит ва ҳисоб-китоб муносабатлари, интеллектуал мулкни халқаро-ҳуқуқий ҳимоя қилиш мажбуриятларнинг алоҳида турлари, халқаро хусусий ҳуқуқда оила муносабатларини ҳуқуқий тартибга солиниши, халқаро хусусий ҳуқуқда ворислик муносабатларини ҳуқуқий тартибга солиниши, халқаро хусусий ҳуқуқда меҳнат муносабатлари, халқаро хусусий ҳуқуқда низоларни кўриб чиқиш ва ҳал этиш.

Қуйидагиларни билиши ва қўллаш олиши шарт:

–касбий фаолиятнинг мос соҳаларида фуқаролик-ҳуқуқий ва оилавий-ҳуқуқий нормаларни шакллантиришда аҳамиятга эга бўлган меъёрий ва фактик маълумотларни тўплаш; касбий фаолият объектлари бўлган фуқаролик-ҳуқуқий ва оилавий ҳуқуқий нормалар ва ҳуқуқий муносабатларни таҳлил этиш; сифатли ва малакали юридик хулосалар тайёрлаш, маслаҳатлар ва бошқа турдаги юридик ёрдам кўрсатишни;

- фуқаролик-ҳуқуқий ва оилавий ҳуқуқий нормаларни таҳлил қилиш; турдош соҳаларни бир-биридан фарқлаш; мажбуриятларни алоҳида турларини; интеллектуал мулк, ворислик ҳуқуқи, халқаро хусусий ҳуқуқни.

–касбий фаолиятнинг мос соҳаларида тадбиркорлик-ҳуқуқий нормаларни шакллантиришда аҳамиятга эга бўлган меъёрий ва фактик маълумотларни тўплаш; касбий фаолият объектлари бўлган тадбиркорлик-ҳуқуқий нормалар ва ҳуқуқий муносабатларни таҳлил этиш; сифатли ва малакали юридик хулосалар тайёрлаш, маслаҳатлар ва бошқа турдаги юридик ёрдам кўрсатишни;

–тадбиркорлик ҳуқуқи нормаларини таҳлил қилиш; турдош соҳаларни бир-биридан фарқлаш; тадбиркорлик фаолияти субъектлари; банкротликнинг

ҳуқуқий асослари, халқаро хусусий ҳуқуқни.

– касбий фаолиятнинг мос соҳаларида халқаро хусусий ҳуқуқ нормаларини шакллантиришда аҳамиятга эга бўлган меъёрий ва фактик маълумотларни тўплаш; касбий фаолият объектлари бўлган фуқаролик-ҳуқуқий нормалар ва халқаро хусусий-ҳуқуқий муносабатларни таҳлил этиш; сифатли ва малакали юридик хулосалар тайёрлаш, маслаҳатлар ва бошқа турдаги юридик ёрдам кўрсатишни;

- халқаро хусусий ҳуқуқ нормаларини таҳлил қилиш; турдош соҳаларни бир-биридан фарқлаш; мажбуриятларни алоҳида турларини; интеллектуал мулк, ворислик ҳуқуқи, халқаро хусусий ҳуқуқни.

Фан дастури

Фуқаролик ҳуқуқига кириш

Фуқаролик ҳуқуқи ва унинг бозор иқтисодиёти муносабатларини мустаҳкамлаш жараёнидаги моҳияти. Фуқаролик ҳуқуқи билан тартибга солинадиган ижтимоий муносабатлар. Ижтимоий муносабатларни тартибга солишнинг фуқаролик-ҳуқуқий услуби ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Фуқаролик ҳуқуқининг бошқа ҳуқуқ соҳаларидан фарқланиши. Фуқаролик ҳуқуқининг предмети. Фуқаролик ҳуқуқининг асосий тамойиллари. Фуқаролик ҳуқуқи тизими. Ўзбекистон Республикасида фуқаролик ҳуқуқининг ривожланиш босқичлари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида фуқаролик ҳуқуқи олдида турган долзарб вазифалар ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 апрелдаги Ф-5464-сонли «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармойиши билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш Концепцияси мазмун ва моҳияти.

Хорижий мамлакатлар фуқаролик ҳуқуқининг умумий тавсифномаси ва ривожланиш тенденциялари.

Фуқаролик ҳуқуқи қонун ҳужжатларининг вақт, ҳудуд бўйича қўлланилиши муаммолари. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг умумий тавсифномаси ва унинг тизими муаммолари. Иш муомаласи одатларини фуқаролик ҳуқуқий муносабатларга қўлланилишининг ўзига хос хусусиятлари. Фуқаролик ҳуқуқида қонун ўхшашлиги ва ҳуқуқ ўхшашлиги (қонун ва ҳуқуқ аналогияси) муаммолари. Фуқаролик ҳуқуқий нормаларни шарҳлаш.

Юридик фактлар, уларнинг таснифланиш шартлари ва тартиби. Фуқаролик ҳуқуқларини амалга ошириш ва ҳимоя қилиш муаммолари. Фуқаролик-ҳуқуқий муносабатларнинг турларга бўлиниши (таснифланиши).

Фуқаро (жисмоний шахс) тушунчаси. Эмансипация ва унинг қўлланилиши. Фуқаронинг муомала лаёқатини чеклаш ва муомалага лаёқатсиз деб топиш нисбати. Вафот этган деб эълон қилинган фуқаро қайтиб келишининг оқибатлари.

Юридик шахс тушунчаси ва белгилари ҳақида илмий қарашлар. Юридик шахснинг махсус ҳуқуқ лаёқати ва муомала лаёқати. Юридик шахснинг таъсис ҳужжатлари моҳияти. Юридик шахсларни давлат рўйхатидан ўтказиш, амалиёт ва муаммолар. Хорижий давлат юридик шахсларининг аккредитация шартлари. Юридик шахсни тугатишнинг ўзига хос хусусиятлари. Юридик шахснинг ночорлиги (банкротлиги) амалиёт

муаммолари. Юридик шахслар ташкилий-ҳуқуқий шакллари.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёев асарларида давлатнинг ҳуқуқий ҳолати тўғрисидаги илмий ғоялар. Давлатнинг фуқаролик қонун ҳужжатлари билан тартибга солинадиган муносабатларда уларнинг бошқа иштирокчилари билан баравар асосларда иштироки хусусиятлари.

Фуқаролик ҳуқуқлари объектларининг тушунчаси ва турлари. Ашёларнинг таснифи ва унинг ҳуқуқий аҳамияти. Қимматли қоғозлар фуқаролик ҳуқуқининг объекти сифатидаги хусусиятлари. Шаън, кадр-қиммат ва ишчанлик обрўсини ҳимоя қилиш моҳияти ва аҳамияти.

Битимлар. Вакиллик ва ишончнома

Битим тушунчаси ва бошқа юридик фактлардан фарқи. Кўчмас мулкка оид битимларнинг ўзига хос хусусиятлари. Битимларнинг ҳақиқий саналиш шартлари. Битимларни ҳақиқий эмас деб топиш натижасида келиб чиқадиган ҳуқуқий оқибатлар (реституция тушунчаси ва унинг қўлланиш шартлари).

Вакиллик тушунчаси, аҳамияти ва белгилаш асослари. Вакиллик турлари (қонуний вакиллик, суд қарори, давлат органлари қарори, шартномадан келиб чиқадиган вакиллик). Ишончномани расмийлаштиришга қўйиладиган талаблар.

Муддатлар. Даъво муддати

Фуқаролик ҳуқуқида муддатлар тушунчаси ва аҳамияти. Фуқаролик ҳуқуқларини ҳимоя қилиш муддатлари. Даъво муддати тушунчаси ва аҳамияти.

Умумий даъво муддати ва махсус даъво муддатларининг қўлланилиши. Даъво муддатининг ўта бошлаши, даъво муддати ўтишининг тўхтатилиши, даъво муддати ўтишининг узилишининг ўзига хос хусусиятлари. Даъво муддати жорий қилинмайдиган талаблар таснифи.

Мулк ҳуқуқи ва бошқа ашёвий ҳуқуқлар

Мулк ҳуқуқи тушунчаси ва элементлари. Мулк ҳуқуқини амалга ошириш шартлари ва муаммолари. Ашёвий ҳуқуқлар тушунчаси ва турлари. Шартнома асосида мол-мулк олувчида мулк ҳуқуқининг вужудга келиш пайтини аниқлаш муаммолари. Мулкдорнинг мол-мулкни бевосита олиб қўйишга қаратилмаган ҳолда мулк ҳуқуқини бекор қилиниши ўзига хос хусусиятлари. Хорижий давлатлар қонунчилиги бўйича мулк ҳуқуқи мазмуни.

Хусусий мулк ҳуқуқи тушунчаси ва хусусиятлари. Уй-жойга нисбатан мулк ҳуқуқининг вужудга келиши. Хусусий мулк ҳуқуқини тартибга солувчи ва мустаҳкамловчи қонун ҳужжатларини такомиллаштириш масалалари.

Оммавий мулк ҳуқуқи тушунчаси ва ўзига хослиги. Республика мулки

ва муниципал мулкнинг шаклланиш тартиблари. Давлат мулкни ижарага бериш тартиби ва ўзига хос хусусиятлари.

Умумий мулк ҳуқуқининг вужудга келишнинг ўзига хос хусусиятлари. Имтиёзли сотиб олиш ҳуқуқини қўлланилиши. Биргаликдаги мулк бўлган мол-мулкни тақсимлаш ва ундан улуш ажратиш, компенсация тўлаш масалалари.

Мулк ҳуқуқини фуқаролик-ҳуқуқий усуллар билан ҳимоя қилиниши. Мол-мулкни бошқа шахснинг қонунсиз эгалигидан талаб қилиб олиш (виндикацион даъво) ва мулкдорнинг ҳуқуқларини эгалик қилишдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган ҳуқуқбузарликлардан ҳимоя қилиш (негатив даъво). Мулкдор бўлмаган эганинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш муаммолари.

Мажбуриятлар ва шартномалар тўғрисида умумий қоидалар

Бозор муносабатлари шароитида мажбуриятларнинг хусусиятлари. Шерикли, улушли ва қўшимча мажбуриятлар. Мажбуриятда шахсларнинг алмашилишининг қўлланилиши.

Мажбуриятларни бажариш тушунчаси ва тамойиллари. Солидар мажбуриятнинг қарздорлардан бири томонидан бажарилиши оқибатлари. Мажбуриятнинг бажарилганлигини тасдиқлаш масалалари.

Мажбуриятнинг бажарилишини таъминлашнинг қўлланилиши. Мажбуриятлар бажарилишини таъминлашнинг усуллари ва ўзига хос хусусиятлари.

Мажбуриятларни бажармаслик ва лозим даражада бажармасликнинг оқибатлари. Мажбуриятларни бузганлик учун фуқаролик-ҳуқуқий жавобгарликнинг қўлланилиши. Фуқаролик ҳуқуқида “форс-мажор” категорияси ва амалиётда қўлланилиши. Ҳиссали, шериклик ва субсидиар жавобгарликнинг хусусиятлари. Мажбуриятларнинг бекор бўлиш асослари ва усуллари.

Шартнома – томонларнинг ўзаро муносабатларини тартибга солувчи восита сифатида. Шартнома ва битим ўртасидаги нисбат. Шартноманинг шаклига қўйиладиган талаблар. Оферта ва акцептнинг намоён бўлиши. Мажбурий тартибда шартнома тузишнинг хусусиятлари. Ким ошди савдосида шартнома тузишга доир муаммолар. Аукцион ва танлов хусусиятлари. Шартномани ўзгартириш ва бекор қилиш тартиби.

Олди-сотди шартномаси ва унинг турлари

Бозор муносабатлари шароитида олди-сотди шартномасининг аҳамияти ва мажбуриятлар тизимида тутган ўрни. Тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Шартноманинг товар тўғрисидаги шарти. Товарнинг тасодифан нобуд бўлиши ёки тасодифан шикастланиши хавфининг ўтиши. Товарларни улгуржи олди-сотдисининг хусусиятлари.

Чакана олди-сотди шартномасининг тушунчаси, моҳияти, ҳуқуқий белгилари ва шартлари. Амалдаги қонунчилик билан чакана олди-сотди

муносабатларининг тартибга солиниши (бозор ва ярмарка қоидалари). Чакана олди-сотди шартномасида истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш.

Тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишда маҳсулотни етказиб бериш шартномаси аҳамияти. Давлат буюртмаси тушунчаси, давлат контракти (шартномаси) тузиш асослари ва тартиби. Товарлар етказиб бериш бўйича давлат контракти натижасида юзага келадиган зарарларни давлат томонидан қопланиши.

Бозор иқтисодиёти муносабатлари шароитида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришда контрактация шартномасининг моҳияти ва аҳамияти. Шартнома предмети, пахта, ғалла ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг шартнома предмети сифатидаги ўзига хос хусусиятлари.

Энергия таъминоти шартномаси тушунчаси, ҳуқуқий белгилари. Энергия таъминоти шартномасида истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш. Энергия етказиб бериш қоидалари.

Кўчмас мулк олди-сотди шартномасининг ўзига хос хусусиятлари, турар-жой, ер участкаси олди-сотди шартномасини расмийлаштириш тартиби. Корхонани сотиш шартномасининг шакли ва уни давлат рўйхатидан ўтказиш. Транспорт воситаларини сотиш шартномасининг ўзига хос хусусиятлари. Айирбошлаш шартномаси ҳуқуқий белгилари ва шартнома предмети.

Ҳадя ва рента шартномаси

Ҳадя шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Ҳадя шартномасини ижро этиш ва ижро мажбурий бўлган ҳолатлар. Ҳадяни бажаришдан бош тортиш, бекор қилиш асослари, ҳадя ваъда қилинганда ҳуқуқий ворислик.

Рента шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари, рента турлари. Доимий рента ва умрбод рентанинг қўлланиш соҳалари.

Умрбод таъминлаш шарти билан уй-жой (квартира) ни бошқа шахсга бериш шартномаси

Умрбод таъминлаш шарти билан уй-жой (квартира) ни бошқа шахсга бериш шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари, шакли, шартлари. Умрбод таъминлаш шарти билан уй-жой (квартира) ни бошқа шахсга бериш шартномасини ўзгартириш ва бекор қилиш асослари. Умрбод таъминлаш шарти билан уй-жой (квартира) ни бошқа шахсга бериш шартномаси бўйича мажбуриятларнинг ворисларга ўтиши.

Мулк ижараси шартномаси ва унинг турлари. Текин фойдаланиш шартномаси

Мулк ижараси шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Ижара ҳақи ва уни тўлаш тартиби. Ижарага олувчининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Прокат шартномаси тушунчаси ва тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Прокат шартномасида истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш.

Транспорт воситалари ижараси шартномаси қўллаш муаммолари. Транспорт воситасини экипажсиз ижарага бериш ва транспорт воситасини экипажи билан ижарага бериш хусусиятлари. Бинолар ва иншоотлар ижараси шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Корхонани ижарага бериш шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Давлат мулкани ижарага беришнинг ўзига хос хусусиятлари.

Лизинг шартномаси тушунчаси, ҳуқуқий белгилари ва шартноманинг бозор муносабатлари шароитидаги аҳамияти. Лизинг муносабатларини тартибга солувчи қонунчилик ва ҳуқуқий амалиёт.

Уй-жой ижараси шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Уй-жой ижараси шартномасида тарафларнинг ҳуқуқ ва бурчлари. Уй-жой ижараси муносабатларини тартибга солишда Фуқаролик ва Уй-жой кодекси меъёрларининг узвий боғлиқлиги.

Текин фойдаланиш (ссуда) шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Ссуда шартномаси бўйича тарафлар, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Шартномани муддатидан олдин бекор бўлиш асослари.

Пудрат шартномаси ва турлари

Пудрат тўғрисидаги умумий қоидалар. Пудрат шартномасида қатнашувчи тарафлар: бош пудратчи, ёрдамчи пудратчи. Ишни бажариш муддатлари ва баҳоси.

Маиший пудрат шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Маиший пудрат шартномасида истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш. Бажарилган ишдаги камчиликларнинг мавжудлигини аниқлаш оқибатлари.

Қурилиш пудрати муносабатларини ҳуқуқий тартибга солиш борасидаги қонун ҳужжатлари. Лойиҳа-смета ҳужжатлари, уларга ўзгартириш киритиш тартиби. Қурилиш пудрати шартномасини ўзгартириш ва бекор бўлиши тартиби ва асослари.

Лойиҳа ва қидирув ишлари пудрати шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Лойиҳа ва қидирув ишлари пудрати шартномаси предмети.

Илмий-текшириш, тажриба-конструкторлик ва технология ишлари пудрати шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Унинг бошқа пудрат шартномаларидан фарқи.

Ҳақ эвазига хизмат кўрсатиш шартномаси

Ҳақ эвазига хизмат кўрсатиш шартномаси тушунчаси ва унинг ҳуқуқий белгилари. Хизмат турлари: алоқа хизмати, тиббий, ветеринария, аудиторлик, маслаҳат, ахборот хизматлари, таълим бериш хизмати, сайёҳлик хизмати ва бошқа хизматлар. Ҳақ эвазига хизмат кўрсатиш шартномасида истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш. Ҳақ эвазига хизмат кўрсатиш

шартномасида тарафларнинг ҳуқуқи ва мажбуриятлари, ҳамда шартнома шартларини бузганлик учун жавобгарлик.

Ташиш шартномалари

Йўловчи, багаж ва юк ташишнинг умумий қоидалари. Йўловчи, багаж ва юк ташиш шартномасида истеъмолчилар ҳуқуқларини химоя қилиш. Шартнома шартларини бузганлик учун тарафларнинг жавобгарлиги. Ташиш шартномаларида жавобгарликни суғурта қилиш. Юк ташишга нисбатан талаб ва даъволар. Ташишга доир халқаро нормалар ва уларнинг миллий қонунчиликка имплементацияси.

Транспорт экспедицияси шартномаси ва бошқа шартномалардан фарқи. Шартнома шартларини бузганлик учун тарафларнинг жавобгарлиги.

Қарз шартномаси. Кредит шартномаси. Пул талабномасидан бошқа шахс фойдасига воз кечиш эвазига молиялаш (факторинг) шартномаси

Қарз шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Қарзни гувоҳлантириш воситалари: вексель, облигация, давлат заёми. Кредит турлари: ашёларни кредитга бериш; тижорат кредити. Кредит шартномаси бўйича тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Факторинг шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари.

Банк омонати шартномаси тушунчаси, турлари ва ҳуқуқий белгилари. Банк ҳисобварағи шартномаси тушунчаси ва унинг ҳуқуқий белгилари.

Ҳисоб-китоблар тўғрисидаги умумий қоидалар. Ҳисоб-китоб турлари: нақд пуллар билан, тўлов топшириқномаси, аккредитив, инкассо, чеклар билан ҳисоб-китоб қилиш.

Топшириқ шартномаси. Воситачилик шартномаси. Мол-мулкни ишончли бошқариш. Комплекс тадбиркорлик лицензияси (франшизинг) шартномаси

Топшириқ шартномаси тушунчаси, ҳуқуқий белгилари ва шакли. Шартномада қатнашувчи тарафлар, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Бегона шахснинг манфаатларини кўзлаб топшириқсиз ҳаракат қилиш шартлари.

Воситачилик шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Шартномада тарафлар, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Воситачилик савдосининг ўзига хос хусусиятлари. Дистрибьюторлик шартномаларининг ўзига хос хусусиятлари. Мол-мулкни ишончли бошқариш шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Комплекс тадбиркорлик лицензияси шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Шартнома шартларини белгилашда интеллектуал мулк ҳуқуқи нормаларидан фойдаланиш. Комплекс

тадбиркорлик лицензияси шартномасида чеклайдиган шартлар.

Омонат сақлаш шартномаси ва унинг алоҳида турлари

Омонат сақлаш шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари, шакли. Ашёларни эгасизлантириб сақлаш, хавфли хоссаларга эга бўлган ашёларни сақлаш. Омонат сақловчига етказилган зарарни қоплаш.

Ломбардда омонат сақлаш хусусиятлари. Бойликларни банкда сақлаш. Ашёларни транспорт ташкилотлари юкхоналарида сақлаш. Ашёларни ташкилотларнинг кийимхоналарида сақлаш. Ашёларни меҳмонхоналарда сақлаш. Низоли ашёларни сақлаш (секвестр). Товар омборида омонат сақлашнинг ўзига хос хусусиятлари.

Суғурта шартномаси

Суғурта тушунчаси ва турлари. Бозор муносабатлари шароитида суғуртанинг аҳамияти. Ихтиёрий ва мажбурий суғурта. Мажбурий давлат суғуртаси. Мулкий ва шахсий суғуртанинг хусусиятлари. Суғурта ҳодисасини аниқлаш муаммолари. Суғурта товони ва суғурта пулини тўлашдан озод қилиш асослари. Суғурта шартномаси бўйича тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Суғурта муносабатларини тартибга солувчи қонунчиликнинг ривожланиш тенденциялари.

Оддий ширкат шартномаси. Оммавий танлов. Мукофотни ошкора ваъда қилиш. Қимор ва гаров ўйинлар ўтказиш

Оддий ширкат шартномаси тушунчаси ва ҳуқуқий белгилари. Шерикларнинг умумий ишларни юритиш тартиби, уларнинг ўзаро ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Умумий харажатлар, зарарлар ва жавобгарлик. Оммавий танлов шартлари, уни ўзгартириш, бекор қилиш тартиби. Мукофотни ошкора ваъда қилишда мукофот тўлаш мажбурияти. Қимор ва гаров ўйинлар уюштириш ҳамда уларда иштирок этиш билан боғлиқ талабларни судда ҳимоя қилиш шартлари.

Зарар етказишдан келиб чиқадиган мажбуриятлар

Зарар етказишдан келиб чиқадиган мажбуриятларнинг умумий қоидалари. Давлат идоралари ва мансабдор шахслар томонидан етказилган зарар учун жавобгарлик. Ҳуқуқ-тартибот идораларининг қонунга ҳилоф ҳаракатлари туфайли етказилган зарар учун жавобгарлик. Муомалага лаёқатсизлар, муомала лаёқати чекланганлар, вояга етмаган болалар ва ўсмирлар томонидан етказилган зарар учун жавобгарлик.

Шартномаларга оид ёки бошқа мажбуриятларни бажаришда фуқаронинг ҳаёти ва соғлиғига етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш муаммолари. Соғлиққа шикаст етказилганлиги туфайли зарарнинг ўрнини

қоплаш ҳажми, хусусияти, муддати.

Товарнинг, ишнинг, хизматнинг нуқсонлари оқибатида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш асослари. Товарнинг, ишнинг, хизматнинг нуқсонлари оқибатида етказилган зарар учун жавобгар шахслар.

Маънавий зарар тушунчаси ва уни қоплаш муаммолари. Маънавий зарарни қоплаш усули ва шакли. Асоссиз бойлик орттириш оқибатида келиб чиқадиган мажбуриятларнинг ўзига хос хусусиятлари.

Интеллектуал мулк

Интеллектуал фаолият тушунчаси ва унинг жамият тараққиётидаги ўрни ва аҳамияти. Интернет тармоғидаги интеллектуал мулк муаммолари. Интеллектуал мулк объектларига нисбатан шахсий ва мулкый ҳуқуқлар. Лицензия шартномаси, тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Муаллифлик ҳуқуқи объекти ва уни ҳуқуқий муҳофаза этиш асослари. Муаллифлик ҳуқуқи объектлари ҳисобланувчи асарнинг қисмлари, ҳосила ва жамлама асарлар. Муаллифнинг мулкый ва шахсий номулкый ҳуқуқлари. Хизмат асарига бўлган муаллифлик ҳуқуқи. ЭХМ учун дастурлар ва маълумотлар базаларини ҳуқуқий ҳимоя қилишнинг ўзига хос хусусиятлари.

Саноат мулк ҳуқуқи субъектлари, объектлари ва уларни муҳофаза қилиш асослари. Ихтиро, фойдали модель, саноат намунаси тушунчаси, уларни ҳуқуқий муҳофаза қилиш шартлари: янгилик, амалиётда қўллаш мумкинлиги ва ихтирочилик даражасига эгаллиги. Селекция ютуқлари тушунчаси ва турлари.

Ишлаб чиқариш тижорат сирлари (ноу-хоу). Фуқаролик муомаласи катнашчилари, товарлар, ишлар ва хизматларни шахсийлаштириш воситалари. Фирма номи, товар белгиси (хизмат кўрсатиш белгиси), товар чиқарилган жой номига бўлган ҳуқуқ.

Ворислик ҳуқуқи

Ворислик ҳуқуқининг фуқаролик ҳуқуқида тутган ўрни ва аҳамияти. Васият бўйича ворисликнинг ўзига хос хусусиятлари. Такдим этиш ҳуқуқи бўйича ворислик ва мерос трансмиссиясининг нисбати. Мерос қолдирувчи қарамоғидаги меҳнатга лаёқатсиз шахслар, эр (хотин)нинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш хусусиятлари. Меросдан мажбурий улуш ҳуқуқини қўллаш муаммолари.

Оила ҳуқуқига кириш

Оила ҳуқуқининг ҳуқуқ соҳаси сифатидаги ўзига хос хусусиятлари. Оила ҳуқуқининг манбалари тизими таҳлили. Оилавий-ҳуқуқий муносабатлар мазмуни.

Никоҳ

Оила ҳуқуқида никоҳ тузиш тартиби ва шартлари. Никоҳланувчи шахсларни тиббий кўриқдан ўтказишга доир талаблар. Никоҳнинг ҳақиқий эмаслиги ва тугатилиши хусусиятлари.

Оила аъзоларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

Эр-хотиннинг шахсий ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Эр-хотиннинг мулкӣ ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Эр-хотин мол-мулкнинг шартномавий тартиби. Ота-она ва болаларнинг шахсий ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Ота-она ва болаларнинг мулкӣ ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Эр-хотинлар ва собиқ эр-хотинларнинг алимент мажбуриятлари. Қариндошлар ва бошқа шахсларнинг алимент мажбуриятлари. Алимент ундириш ва тўлаш тартиби.

Ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни аниқлаш ва жойлаштириш

Ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болаларни аниқлаш ва жойлаштириш шакллари. Фарзандликка олиш, оилага тарбияга олиш ҳамда васийлик ва ҳомийлик белгилаш тартиби, ўзига хос хусусиятлари. Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар иштирокидаги оилавий муносабатларни тартибга солиш.

Тадбиркорлик (бизнес) ҳуқуқи – алоҳида ҳуқуқ соҳаси

Тадбиркорлик (бизнес) – бу нима? Бозор ва тадбиркорлик. Тадбиркорлик ҳуқуқининг тушунчаси, предмети ва принциплари. Тадбиркорлик (бизнес) ҳуқуқининг манбалари. Тадбиркорлик (бизнес) ҳуқуқий муносабатлар. Тадбиркорлик ҳуқуқий муносабатнинг турлари. Тадбиркорлик ҳуқуқий муносабат объектлари. Тадбиркорлик ҳуқуқий муносабатларнинг туркумланиши.

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари ва уларнинг турлари

Тадбиркорлик фаолияти субъектлари тушунчаси ва белгилари. Тадбиркорлик ҳуқуқи субъектлари таснифи. Жисмоний шахсларнинг тадбиркорлик фаолияти. Давлат томонидан тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш. Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи юридик шахслар. Акциядорлик жамиятлари. Шўъба ва қарам жамиятлар. Масъулияти чекланган ва қўшимча масъулиятли жамиятлар. Хўжалик ширкатлари ва уларнинг турлари (тўлик ва коммандит ширкатлар). Унитар корхоналар. Фермер хўжалиқларининг ҳуқуқий мақоми. Деҳқон хўжалиқларининг ҳуқуқий мақоми. Хусусий корхона. Оилавий корхона. Кичик тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқий мақоми. Ишлаб чиқариш кооперативи ва ширкат хўжалиги. Нодавлат нотижорат ташкилотларнинг тадбиркорлик фаолиятини

амалга ошириш хусусиятлари. Тадбиркорлик субъектларининг уюшма ва иттифоқлари.

Тадбиркорлик субъектлари фаолиятини ташкил этиш ва тугатиш тартиби

Тадбиркорлик фаолиятининг ташкил қилиниши. Таъсис этиш ва унинг усуллари. Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш ва ҳисобга қўйиш. Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатига олиш ва ҳисобга қўйишнинг хабардор қилиш тартиби. Тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун рухсат берувчи ҳужжатларни расмийлаштириш. Тадбиркорлик субъектига рўйхатдан ўтказувчи орган томонидан бериладиган ҳужжатлар. Тадбиркорлик ҳуқуқи субъектларини қайта ташкил этиш тушунчаси ва турлари. Тадбиркорлик ҳуқуқи субъектларини тугатиш тушунчаси ва усуллари.

Банкротликнинг ҳуқуқий асослари

Банкротлик тушунчаси. Банкротлик тўғрисидаги қонунчилик. Банкротликка оид ҳуқуқий институтлар. Судгача санация. Банкротлик тўғрисидаги ишларни судда кўриб чиқиш тартиби. Кузатув. Суд санацияси. Ташқи бошқарув. Банкрот корхонани тугатиш. Келишув битими ва уни тузиш тартиби. Банкротликнинг соддалаштирилган таомиллари. Айрим хўжалик юритувчи субъектлар банкротлигининг хусусиятлари.

Тадбиркорлик фаолиятининг мулкий асослари

Мулк ҳуқуқи тадбиркорлик фаолиятининг асоси сифатида. Хусусий мулк асосида тадбиркорлик фаолиятини юритиш. Хўжалик юритиш ҳуқуқи ва оператив бошқариш ҳуқуқи асосида тадбиркорлик фаолиятини юритишнинг хусусиятлари. Тадбиркорлик субъектларининг мол-мулки объектлари: асосий воситалар, пул маблағлари, қимматли қоғозлар, номоддий неъматлар.

Тадбиркорлик фаолиятида шартномалар

Тадбиркорлик шартномалари – бу нима? Тадбиркорлик фаолиятидаги шартномаларнинг турлари. Тадбиркорлик шартномалари тарафлари, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Шартномаларни тузиш бўйича асосий қоидалар. Тадбиркорлик шартномалари шартларини бажариш, ўзгартириш ва бекор қилиш. Тадбиркорлик шартномаси мажбуриятлари юзасидан жавобгарлик.

Ташқи иқтисодий фаолиятнинг ҳуқуқий тартибга солиниши

Ташқи иқтисодий фаолият тушунчаси ва унинг ҳуқуқий асослари. Ташқи иқтисодий фаолият субъектлари.

Ташқи иқтисодий фаолиятни давлат томонидан тартибга солиш усуллари. Ташқи иқтисодий фаолиятни квоталаш, лицензиялаш, тариф ва нотариф, солиқлар ҳамда валюта орқали тартибга солиш.

Ташқи иқтисодий фаолиятда шартномалар ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Ташқи иқтисодий фаолиятда шартномавий мажбуриятлар юзасидан жавобгарлик.

Тадбиркорлик субъектларини молиялаш ва кредитлаш асослари

Тадбиркорлик субъектларини молиялаш тушунчаси ва унинг турлари. Тадбиркорлик субъектларини молиялашнинг ҳуқуқий асослари. Тадбиркорлик субъектларини кредитлашнинг тушунчаси ва турлари. Тадбиркорлик субъектларини кредитлашнинг ҳуқуқий асослари. Банклар ва кредит ташкилотлари кредит муносабатларнинг иштирокчиси сифатида. Тадбиркорлик субъектларини кредитлаш асоси сифатида - кредит шартномаси. Кредит мажбуриятларини таъминлаш усуллари. Кичик бизнес субъектларини кредитлашнинг ўзига хос хусусиятлари. Кредитга оид муносабатларда жавобгарлик.

Биржалар фаолияти ва қимматли қоғозлар бозорини ҳуқуқий тартибга солиш

Биржа ва биржа фаолияти деганда нима тушунилади? Биржаларнинг ҳуқуқий мақоми ва биржаларнинг турлари. Биржалар фаолиятини ҳуқуқий асослари.

Қимматли қоғозлар бозори тушунчаси. Қимматли қоғозлар бозорини тартибга солувчи қонунчилик. Қимматли қоғозларни давлат рўйхатига олиш, муомалага чиқариш. Қимматли қоғозлар муомаласи устидан назорат. Қимматли қоғозлар бозори иштирокчилари.

Фонд биржасининг ҳуқуқий мақоми ва фаолияти. Инвестиция фондлари. Хусусий инвестиция фонди. Қимматли қоғозлар бозорини мувофиқлаштириш. Биржа битимлари тушунчаси ва хусусиятлари. Биржа битимларини тузиш, рўйхатдан ўтказиш ва расмийлаштириш тартиби.

Тадбиркорлик субъектларини солиққа тортиш

Тадбиркорлик фаолиятига солиқлар орқали таъсир этиш тушунчаси, унинг мақсади ва воситалари. Тадбиркорлик фаолиятини солиқлар воситасида бошқаришнинг асосий тамойиллари ва функциялари. Тадбиркорлик субъектларидан олинадиган солиқлар. Тадбиркорлик субъектлари фаолиятига солиқ имтиёзлари асосида таъсир этиш.

Тадбиркорлик субъектлар фаолияти устидан давлат назорати

Тадбиркорлик субъектлари фаолияти устидан давлат назорати

тушунчаси, принциплари ва ҳуқуқий асослари. Назорат қилувчи органлар ва уларнинг ваколатлари. Тадбиркорлик субъектлари фаолияти устидан давлат назорати шакллари. Тадбиркорлик субъектлари фаолиятини текшириш турлари.

Халқаро хусусий ҳуқуқ фанига кириш ва унинг асосий тушунчалари

Халқаро нормаларнинг миллий ҳуқуқ норм белгиланган инсон ҳуқуқларига оид нормаларнинг Халқаро хусусий ҳуқуқда тутган ўрни. Халқаро хусусий ҳуқуқ тушунчаси. Халқаро хусусий ҳуқуқ мазмуни. Халқаро хусусий ҳуқуқ нормалари табиати ва уларни ҳуқуқ тизимидаги ўрни. Халқаро хусусий ҳуқуқ тамойиллари ва нормалари. Халқаро хусусий ҳуқуқ ўзбек доктринасининг бошланғич асослари. Халқаро хусусий ҳуқуқ бўйича адабиётлар. Ривожланган ва ривожланаётган мамлакатлар фуқаролик ҳуқуқининг умумий тавсифномаси ва ривожланиш тенденциялари. Ўзбекистон Республикаси фуқаролик қонунчилигини либерализациялаштириш муаммолари ва хорижий қонунчиликнинг айрим институтларини тадбиқ этиш муаммолари.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида халқаро хусусий ҳуқуқ олдида турган долзарб вазифалар.

Хорижий мамлакатлар халқаро хусусий ҳуқуқнинг умумий тавсифномаси ва ривожланиш тенденциялари.

Халқаро хусусий ҳуқуқий муносабат тушунчаси ва элементлари. Халқаро хусусий-ҳуқуқий муносабат мазмуни.

Халқаро хусусий ҳуқуқ субъектлари:

Чет эл фуқаролари ҳолатининг умумий масалалари. Чет эл фуқароларининг Ўзбекистон Республикасида фуқаролик ҳуқуқ лаёқати ва муомала лаёқати. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элда ҳуқуқ лаёқати. Қочоқлар ва мажбурий кўчманчилар. Сиёсий бошпана берилган шахсларнинг ҳуқуқий ҳолати. Жисмоний шахснинг шахсий қонуни.

Юридик шахсларнинг халқаро ҳўжалик муносабатларида иштироки ва уларнинг давлатга тегишлилиги. Ўзбекистон Республикасида чет эллик юридик шахслар. Ўзбекистон Республикасида чет эллик юридик шахслар тадбиркорлик фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий шакллари. Миллий иштирокчиларнинг ташқи иқтисодий фаолиятдаги ҳуқуқий ҳолати. Биргаликдаги ҳўжалик фаолиятининг ҳуқуқий шакллари.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг асарларида давлатнинг ҳуқуқий ҳолати тўғрисидаги илмий ғоялар. Фуқаролик ҳуқуқидаги давлатга тегишли ҳуқуқий категориялар (иммунитет, сиёсий эрк эгаси ва ҳ.к.). Давлат - мулкӣ муносабатлар субъекти сифатида. Давлат иммунитетини тушунчаси. Иммунитет турлари: суд, давлат мулки, давлат иштирокидаги битимлар, мутлақ, функционал, чекланган ва уларни

асословчи. Давлат томонидан амалга оширилувчи фуқаролик-ҳуқуқий битимларнинг ҳуқуқий қолати.

Халқаро хусусий ҳуқуқда ашёвий ҳуқуқлар

Ашёвий ҳуқуқларнинг ҳуқуқий моҳияти. Ашёвий ҳуқуқ субъекти ва объекти. Халқаро муносабатларда мулк масалалари. Мулк ҳуқуқининг коллизия масалалари. Чет элда национализация тўғрисидаги қонунларнинг қўлланилиши. Чет эл инвестицияларини ҳуқуқий тартибга солиш. Эркин иқтисодий зоналарда чет эл инвестициялари. Ўзбекистон Республикаси ва миллий ташкилотлар мулкнинг чет элдаги ҳуқуқий ҳолати.

Халқаро хусусий ҳуқуқда ташқи иқтисодий битимлар

Битимлар ҳақида умумий қоидалар. Ташқи иқтисодий битим тушунчаси. Ташқи иқтисодий битимларнинг коллизия масалалари. Шартнома шакли. Битимлар мазмуни масалалари бўйича ҳуқуқнинг қўлланилиши. Ташқи савдо олди-сотди бўйича универсал халқаро конвенциялар. Намунавий шартномалар. Савдо атамалари. Маҳсулот етказиб беришнинг умумий шартлари. Техник ҳамкорлик ва ёлланма меҳнат шартномалари. Илмий-техник ҳамкорлик соҳасидаги шартномалар. Халқаро хўжалик оборотида қўлланилувчи шартномаларнинг бошқа турлари.

Халқаро хусусий ҳуқуқда мажбурият ҳуқуқи

Чет эл ҳуқуқида зарар етказганлик оқибатида келиб чиққан мажбуриятларнинг коллизия масалалари. Деликт мажбуриятларнинг коллизия масалалари. Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида зарар етказганлик оқибатида келиб чиқадиган мажбуриятларнинг коллизия масалалари. Ўзбекистон Республикасининг халқаро битимлари ва бошқа халқаро битимларда зарар етказганлик учун келиб чиқадиган мажбуриятларнинг коллизия масалалари.

Ташқи иқтисодий битимлар

Битимлар ҳақида умумий қоидалар. Ташқи иқтисодий битим тушунчаси. Ташқи иқтисодий битимларнинг коллизия масалалари. Шартнома шакли. Битимлар мазмуни масалалари бўйича ҳуқуқнинг қўлланилиши. Ташқи савдо олди-сотди бўйича универсал халқаро конвенциялар. Намунавий шартномалар. Савдо атамалари. Маҳсулот етказиб беришнинг умумий шартлари. Техник ҳамкорлик ва ёлланма меҳнат шартномалари. Илмий-техник ҳамкорлик соҳасидаги шартномалар. Халқаро хўжалик оборотида қўлланилувчи шартномаларнинг бошқа турлари.

Халқаро савдо муносабатларида универсал конвенциялар

1980 йилдаги товарларнинг халқаро олди-сотди шартномаси тўғрисидаги Вена конвенцияси. Конвенцияни қўллаш сфераси. Конвенция талаблари. Шартнома тузиш. Халқаро олди-сотди шартномасида тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Мажбуриятлардан озод қилиш. Форс-мажор. Халқаро шартномаларни бекор бўлиш асослари. ИНКОТЕРМС қоидалари асосида халқаро олди-сотди шартномаси. Халқаро олди-сотди шартномаси бўйича Гага конвенцияси. Халқаро олди-сотди муносабатларини конвенцион тартибга солишда ва ривожланишида Ўзбекистоннинг иштироки.

Эркин иқтисодий зоналарнинг ҳуқуқий режими

Эркин иқтисодий зоналарининг мақсад ва вазифалари. Эркин иқтисодий зоналарининг таснифланиши. Эркин иқтисодий зоналарда инвестицион муҳит. Офшор зоналар.

Халқаро йўловчи ва юк ташиш

Халқаро ташишлар тушунчаси. Халқаро темирйўл ташиш. Халқаро автомобиль ташиш. Халқаро ҳавода ташиш. Халқаро денгизда ташиш. Халқаро транспорт оборотида товар тақсимлаш ҳужжатлари. Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари.

Халқаро кредит ва ҳисоб-китоб муносабатлари

Халқаро савдо оборотида тўлов ҳисоб-китоб муносабатларининг ҳуқуқий асоси. Халқаро ҳисоб-китоб шакллари. Вексель ва чек. Банк кафолати. Ўзбекистон Республикасининг валюта қонунчилиги ва халқаро битимлар. Чет мамлакатлар фирма ва ташкилотлари билан миллий ташкилотларнинг ўзаро муносабатларида халқаро ҳисоб-китоб ва кредитлаш. Халқаро носавдо ҳисоб-китоблар.

Халқаро хусусий ҳуқуқда кредит ўтказмалари ва валюта оговоркалари

Халқаро кредит ўтказмалари тушунчаси. Жўнатувчи томонидан қабул қилувчи банка бериладиган топшириқ. Халқаро ўтказмалар тўғрисидаги ЮНСИТРАЛ намунавий қонуни. Электрон ўтказмалар тўғрисидаги ЮНСИТРАЛ ҳуқуқий ҳужжати. ХСП қоидалари асосида халқаро миқёсда банклар ўртасидаги маблағларни ўтказиш ва компенсациялаш. Ўзбекистон Республикасининг валюта қонунчилиги. Ўзбекистон Республикаси “Валютани тартибга солиш тўғрисида”ги Қонуни. Валютани конвертациялаш. Халқаро валюта тизими. Халқаро валюта фонди халқаро

валбта муносабатларини тартибга солувчи орган сифатида. Халқаро валюта фонди. Халқаро валюта фондининг Низоми. Валютага оид боғланиш валюта курсини ўзгариши. Валютага оид боғланиш турлари. Валюта битимлари.

Халқаро хусусий ҳуқуқда зарар етказганлик учун мажбуриятлар

Чет эл ҳуқуқида зарар етказганлик оқибатида келиб чиққан мажбуриятларнинг коллизия масалалари. Деликт мажбуриятларнинг коллизия масалалари. Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида зарар етказганлик оқибатида келиб чиқадиган мажбуриятларнинг коллизия масалалари. Ўзбекистон Республикасининг халқаро битимлари ва бошқа халқаро битимларда зарар етказганлик учун келиб чиқадиган мажбуриятларнинг коллизия масалалари.

Халқаро хусусий ҳуқуқда муаллифлик ҳуқуқи

Халқаро маданий ҳамкорлик ва муаллифлик ҳуқуқларининг халқаро ҳимоя қилиш. Ўзбекистон Республикасидаги чет элликларнинг муаллифлик ҳуқуқлари. Миллий муаллифлар асарларини чет элда қўриқлаш ва улардан фойдаланиш. Муаллифлик ҳуқуқи соҳасида кўптомонлама битимлар. Ўзбекистон Республикасининг бошқа давлатлар билан муаллифлик ҳуқуқларини ўзаро ҳимоя қилиш тўғрисидаги битимлари.

Халқаро хусусий ҳуқуқда патент ҳуқуқи

Халқаро илмий-техник ҳамкорлик ва ихтироларни чет элда патентлаш. Чет элликларнинг Ўзбекистон Республикасидаги ихтироларига бўлган ҳуқуқларини қўриқлаш. Миллий ихтироларни чет элда патентлаш. Лицензиялар, ва кашфиётлар, “ноу-хау”. Товар белгисига, ишлаб чиқариш жойига бўлган ҳуқуқ ва фирмом рақобатга қарши кураш. Ихтиролар, саноат намуналари ва товар белгиларига бўлган ҳуқуқларни ҳимоя қилиш тўғрисидаги халқаро битимлар.

Халқаро хусусий ҳуқуқда оила ҳуқуқи

Оила ҳуқуқи соҳасида коллизия масалалар. Никоҳ тузиш ва бекор қилиш. Эр-хотин ўртасидаги ҳуқуқий муносабатлар. Ота-оналар ва фарзандлар ўртасидаги муносабатлар. Фарзандликка олиш. Васийлик ва ҳомийлик.

Халқаро хусусий ҳуқуқда ворислик ҳуқуқи

Ворислик соҳасида қонунчилик коллизиялари. Ворислик ҳуқуқлари. Чет элликларнинг Ўзбекистон Республикасида ворислик ҳуқуқлари. Ўзбекистон республикаси фуқароларининг чет элдаги ворислик ҳуқуқи.

Халқаро хусусий ҳуқуқда меҳнат муносабатлари

Халқаро меҳнат муносабатлари ва меҳнат муносабатлари соҳасида коллизия масалалар. Ўзбекистон Республикасидаги чет элликларнинг меҳнат ҳуқуқлари. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элдаги меҳнат ҳуқуқлари. Ташқи меҳнат миграцияси. Меҳнаткаш мигрантлар тўғрисидаги халқаро ҳуқуқий ҳужжатлар. Ижтимоий таъминот.

Халқаро хусусий ҳуқуқда низоларни суд тартибида кўриб чиқиш. Нотариал ҳаракатлар

Халқаро фуқаролик жараёни тушунчаси. Судга тегишлилигини аниқлаш ва пророгацион битимлар. Ўзбекистон Республикасида чет элликларнинг суд ҳимоясига бўлган ҳуқуқлари ва фуқаролик процессуал ҳуқуқлари. Чет давлатнинг процессуал ҳолати. Чет эл ҳуқуқи мазмунининг ўрнатилиши. Халқаро судловга тегишлилик. Суд топшириқлари. Суд топшириқларини бажариш. Чет эл судлари қарорларини тан олиш ва ижро этиш. Нотариал ҳаракатлар. Легализация.

Халқаро хусусий ҳуқуқда низоларни арбитраж тартибида кўриб чиқиш

Арбитраж тушунчаси ва третей (арбитраж) судлари турлари. Миллий ташкилотлар амалиётида низоларни арбитраж тартибда кўриб чиқиш. Инвестицион низоларни арбитраж тартибда кўриб чиқиш.

Арбитраж судининг қарорларини тан олиш ва ижросини таъминлаш

Арбитраж келишувларининг ҳуқуқий табиати; Арбитраж оговоркаларни қўллаш тартиби. Халқаро арбитражда оммавий тартибда оговорка. Халқаро арбитражда исботлаш ва далиллар. Халқаро арбитражда суд харажатлари. Чет эл суд қарорларини тан олиш ва ижросини таъминлаш усуллари. Чет эл арбитраж чиқарган қарорларини тан олиш ва ижросини таъминлаш тўғрисидаги Нью-Йорк конвенцияси.

Адабиётлар рўйхати:

Раҳбарий адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз / Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқ /Ш.М. Мирзиёев. - Тошкент: «Ўзбекистон», 2016. –56 б.

2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик - ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қонидаси бўлиши керак / Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий яқунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза, 2017 йил 14 январь. – Тошкент: «Ўзбекистон», 2017.-104 б.

3. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. – Тошкент: Ўзбекистон НМИУ, 2017. – 488 б.

4. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Тошкент: Ўзбекистон НМИУ, 2017. – 48 б.

5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ПФ-4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси. <http://www.Gov.uz>

6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 5 апрелдаги Ф-5464-сонли «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармойиши билан тасдиқланган «Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш Концепцияси. <http://www.Gov.uz>

Асосий адабиётлар:

1. Муаллифлар жамоаси Фуқаролик ҳуқуқи. -Т.: ТДЮУ. 2017. -345 б.

2. Муаллифлар жамоаси. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик ҳуқуқи. (II). -Т.: ТДЮИ. 2008. -800 б.

3. Муаллифлар жамоаси. Фуқаролик кодексига шарҳлар. –Т.: т.1. Vektor press, 2010. -806 б.

4. Муаллифлар жамоаси. Фуқаролик кодексига шарҳлар. –Т.: т.2. Vaktria press, 2013. -920 б.

5. Муаллифлар жамоаси. Фуқаролик кодексига шарҳлар. –Т.: т.3. Vaktria press, 2013. -936 б.

6. Раҳмонқулов Х. Мажбурият ҳуқуқи. -Т.: 2005, -336 б.

7. Имомов Н. Юридик шахс мохиятининг фуқаролик-ҳуқуқий талқини (назарий масалалар). –Т.: ТДЮУ, 2017, -150 б.
8. Ибратова Ф. Хозяйственное процессуальное право. Учебник. – Ташкент: ТДЮИ. 2011.-705с.
9. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари учун белгиланган юридик кафолатлар. Бабакулов С.Б., Оқюлов О., Нарзиев О.С., Ходжаев Б.К. –Т.: ТДЮИ, 2012. – 50 б.
10. Нарзиев О. Хозяйственные (предпринимательские) договоры. Учебное пособие. Ответственный редактор: д.ю.н., проф. О.Оқюлов. – Т.: ТГЮИ, 2010. – 206 с.
11. Оилавий тадбиркорлик – мустаҳкам оила асоси. Рўзиназаров Ш.Н., Оқюлов О., Бабакулов С.Б., Бурханходжаева В. – Т.: ТДЮИ, 2012. – 52 б.
12. Оқюлов О., Отахонов Ф. Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини мустаҳкамлаш муаммолари. –Тошкент: ТДЮИ, 2010. 200-б.
13. Баратов М.Х. Бозор муносабатлари шароитида давлатнинг фуқаролик-ҳуқуқий мақоми. – Тошкент: ТДЮИ, 2005.
14. Баратов М.Х Мулк ҳуқуқи. Дарслик. – Тошкент: ТДЮИ, 2009.
15. Насриев И.И. Ўзбекистон Республикасининг “Мулкчилик тўғрисида”ги Қонунга шарҳлар (ҳамм.). – Тошкент: Адолат, 1994.
16. Насриев И.И. Инсофли эгалловчи ҳуқуқлари ҳимоясини кучайтириш зарурати / Фуқаролик ва оила ҳуқуқи фанларининг долзарб муаммолари: 2021-2022 йилларда ўтказилган Республика илмий-назарий конференцияларга бағишланган илмий мақолалар тўплами. – Тошкент: LESSON PRESS, 2022. –Б. 9-16.
17. Насриев И.И. Фуқаролик ҳуқуқига оид халқаро ҳуқуқ нормаларининг Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида имплементацияси: Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ ислохотлари: халқаро симпозиум материаллари. – Тошкент: ТДЮИ, 2004. –Б. 177-181.
18. Қаландарова М., С.Холбаев. “Тадбиркорлар ҳуқуқи суд ҳимоясида”. Амалий қўлланма. – Тошкент. “Ijod nashr” нашриёти. 2022. – 136 б.
19. Қаландарова М., С.Холбаев. “Иқтисодий судларда давлат бојини ундириш тартиби”. Амалий қўлланма. Т.: “IMPRESS MEDIA”, 2023 й. -157 б.
20. Насриев И.И. Фуқароларнинг ҳуқуқ лаёқати // Мустақил Ўзбекистон: ҳуқуқ фанларининг долзарб муаммолари: II Республика илмий назарий Конференцияси иштирокчиларининг маъруза ва чиқишлари тўплами. – Тошкент: 1995. –Б. 71-72.
21. Тадбиркорлик ҳуқуқи. Дарслик. Рўзиназаров ва бошқалар. -Тошкент: Консаудитинформ, 2002.-1-2 том.
22. Хўжалик (Тадбиркорлик) ҳуқуқи. Дарслик // Муаллифлар жамоаси. Т.: ТДЮИ нашриёти, 2003.- 435.
23. Конституционное право зарубежных стран: Учебник Под общ. ред. чл.-корр. РАН, Коллектив авторов — М.: Норма, 2004. — 832 с.

24. Зокиров И.Б. Фуқаролик ҳуқуқи: Дарслик. I қисм. Масъул муҳаррир: Ҳ.Раҳмонқулов: Қайта ишланган ва тўлдирилган бешинчи нашр. –Т.: ТДЮИ нашриёти, 2009. 614 бет.
25. Косякова Н.И. Предпринимательское право: учебник для академического бакалавриата / — М.: Издательство Юрайт, 2015. — 402 с. — Серия: Бакалавр. Академический курс.
26. Российское предпринимательское право: учебник / Коллектив авторов 4-е изд. М.: Проспект, 2012. С. 709.
27. Зенин И.А. Предпринимательское право: Учебно-методический комплекс. – М.: Изд. центр ЕАОИ. – 2008. – 476 с.
28. Ўзбекистон Республикасининг конституциявий ҳуқуқи. Дарслик, Муаллифлар жамоаси Тошкент ТДЮИ нашриёти, 2005 й. 877 бет.
29. Самарходжаев Б.Б. Инвестиция ҳуқуқи. Олий ўқув юртлари учун дарслик. Тошкент: ЖИДУ, 2014. – 392 бет
30. Имомов Н. Юридик шахс моҳиятининг фуқаролик-ҳуқуқий талқини (назарий масалалар). –Т.: ТДЮУ, 2017, -150 б.
31. Муаллифлар жамоаси. Фуқаролик кодексига шарҳлар. –Т.: т.2. Vaktria press, 2013. -920 б.

Хорижий адабиётлар

1. Catherine Elliott & Frances Quinn. Contract law. Longman (2011). (Elliott & Quinn series).
2. Cees van Dam. European tort law. Oxford University Press (2013) Second Edition published in 2013
3. McKendrick Ewan. Contract Law: Text, Cases, and Materials. – Oxford Academ, 2014. – 450 с.
4. Steven Friedland. Teaching Property Law. Fort Lauderdale Florida. 2002. – 597 p.
5. Droit civil droit de la famille.-Б.м.: (Гражданское право Семейное право). Hachette livre,-157с.-ISBN 2-01-14-5272-4. 2000
6. Business law: Text and cases Legal, Ethical, Global, and Corporate Environment Twelfth edition Kenneth W. Clarkson, Roger LeRoy Miller, Frank B. Cross. Cengage Learning Academic Resource Center, 2012// 354 pages.
7. Riches S, Allen V. Keenan and Riches' business law, 11 the ed, Ashford Color Press.2013. 588 p
8. Roger LeRoy Miller and Gaylord A. Jentz *Business Law Today: Comprehensive: Text and Cases* (2011).
9. Business law: Text and cases Legal, Ethical, Global, and Corporate Environment Twelfth edition Kenneth W. Clarkson, Roger LeRoy Miller, Frank B. Cross. Cengage Learning Academic Resource Center, 2012// 354 pages.

Норматив ҳуқуқий ҳужжатлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 2023.
2. Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси. Расмий нашр – Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги –Т.: Адолат, 2016 й. – 560 б.
3. Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 29 августдаги “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги Қонуни // Олий Мажлис Ахборотномаси, 1998 й., 9-сон, 170-модда.
4. Ўзбекистон Республикасининг 2006 йил 20 июлдаги “Муаллифлик ҳуқуқи ва турдош ҳуқуқлар тўғрисида”ги Қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2006 й., 28-29-сон, 260-модда.
5. Ўзбекистон Республикасининг 2012 йил 25 сентябрдаги “Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2012 й., 39-сон, 446-модда.
6. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 6 майдаги “Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуни // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2014 й., 19-сон, 210-модда.
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 5 октябрдаги “Тадбиркорлик фаолиятининг жадал ривожланишини таъминлашга, хусусий мулкни ҳар томонлама ҳимоя қилишга ва ишбилармонлик муҳитини сифат жиҳатидан яхшилашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-4848-сон Фармони // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2016 й., 40-сон, 467-модда.
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 28 октябрдаги “Тадбиркорлик субъектларини давлат рўйхатидан ўтказиш ва ҳисобга қўйиш тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги ПҚ-2646-сон Қарори // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2016 й., 45-сон, 522-модда.

Қўшимча адабиётлар

1. Асьянов Ш.М. Лизинг – особые вид договора имущественного найма./Монография/. –Т.: Эволюция и договорного права. 1997. -190 б.
2. Гулямов С.С.Правовые проблемы корпоративного управление: теория и практика./Монография/. -Т.: ТГЮИ.2004.-392 б.
3. Юлдашев Ж.И. Фуқаролик ҳуқуқида мустақил таълимни ташкил этиш. ТДЮИ., 2011 й.
4. Караходжаева Д.М. Имомов Н.Ф.,Шарахметова У.Ш. Мехмонов Қ.М. Никоҳ тузилиши мустаҳкам оила вужудга келишининг асоси сифатида. ТДЮИ 2012 й.
5. Караходжаева Д.М. Имомов Юлдашев Ж.И. Оилани ҳимоя қилишнинг

- қонунчилик асослари ва ривожланиш истикболлари. ТДЮИ, 2012 й.
6. Systematische sammlung des bundesrechts: Privatrecht. Zivilrechtspflege. Vollstreckung.(Частное право. Гражданское право попечительства. Исполнение). 2/2-S.I.,S.a-Б.ц.,
 7. Droit civil droit de la famille.-Б.м.:(Гражданское право Семейное право). Hachette livre,-157с.-ISBN 2-01-14-5272-4. 2000.

Электрон таълим ресурслари

1. <http://www.gov.uz>
2. <http://www.lex.uz>
3. <http://www.ziyo.net>
4. <http://www.edu.uz>
5. <http://www.norma.uz>
6. <http://www.pravo.uz>